

Жарко Миленковић

РОЈ МУШИЦА НАД НАГЊИЛОМ КРУШКОМ

Никола Вујчић, *Сведочење*
НБ „Стефан Првовенчани“, Краљево, 2014.

Сан сваког песника је да напише песму без речи! У којој би тишина говорила све, а ћутање било једино што би се чуло читањем белине празних страница збирки песама. Мудром човеку је и ћутање одговор, рекао је филозоф, али упркос свему није могуће написати песму без речи иако и тишина може бити поезија. Ћутање може говорити, понекад више и од мноштва изговорених речи, али остаје само оно што је написано, остаје сведочење о тишини.

Збирка песама *Сведочење* песника Николе Вујчића је један такав покушај писања песама без речи, не дословно, јер Вујчић зна да је то немогуће, већ писање песама о тишини, о ћутању, о празнини. И не, није ово збирка кратких песама, и није збирка о ништавилу и нихилизму, већ је ово изванредан говор о животу, о проживљеном, о бригама и сновима, о светлости која кад тад мора засветлети. Песме из ове збирке су песме о нади, о сећању, о сети. Песме о оном свакодневном, не увек поетичном, али и те како поетично.

Ову изванредну збирку отвара песма по којој и цела књига носи наслов – „Сведочење“ и ту нам песник, открива о чему ће сведочити. „У сваком од нас постоји ћутање“ гласе почетни стихови, оно ћутање које казује много више него што се речима може исказати, али ипак ћутање се не може исказати другачије него речима, а иза сваке речи „као што од нараслих грана / настаје угаљ, тако од речи / настаје тишина“, тишина, али каква тишина – тишина која рађа ново присуство, тишина која загрева:

Али те наоко мртве ствари,
знају да загреју твоје срце.
Ако се угаљ запали, ако се тишина
растишини, плане ватра и од пепела
и смеха настаје ново присуство.

То ново присуство је оживљавање бившег, оног што је прошло, што је било, а о чему се сваким новим говорењем ствара сећање о њему. Афирмацију сећања као поновног оживљавања нечега што је већ одавно мртво налазимо у песмама „Жар разговора“, „Зидање“, „Невидљиво присуство“, „Ране“, „Повратак“, „Боравишта“. Сећање је светлост, васкрсење мртвих, носталгија за повратком. Речи медијум за оживљавање, а ћутање трајање оживљеног:

Кажем ти,
тако запаљено сећање
брзо изгори,
осуши ми уста.
Жива жеравица претвори се у
прхут пепела.
Заћугимо да га
дах не разнесе.
(„Жар разговора“)

Постојање је сведено на сећање, јер сваки дан својим протицањем постаје јуче, постаје прошлост, постаје тишина. Светлост у прозору постаје једини траг који сведочи о постојању, као у песми „Прозор“, а дусање сведочи више о постојању човека, далеко више од меса и кости (песма „Невидљиво присуство“). Афирмација сећања најпотпунији израз добила је у песмама „Ране“ и „Боравишта“. У првој песми оно што се оживљава је живље што је сећање старије: „Живи и / живљи што су старији. Сва сећања су се сакрила / у њих. Као кромпир у земљу, закопаш један а ископаш / мноштво“, док у другој песми, сведочење о прошлости добија свој најпотпунији замах: „Рој мушица над нагњилом крушком, да ли је то / сведочење да она још постоји?“

Од половине збирке, вера у сећање полако попушта, да се на крају претвара само у сведочење о нечему што је заувек прошло и мртво. Оно што је исказано као својеврсна афирмација сећања у песми „Ране“, у песми „Показивање“ је само умножавање празнине. Сећање није ништа друго до празнина, празнина која се умножава речима: „Кад разбијеш камен добијеш / камење, добијеш / множину. Али и у њој си сам, / па је још уситњаваш, / у каменчиће, да их лакше бациш, / пљескајући

прашњавим длановима.“ Камен је мртав, ма колико се умножавао разбијањем. Слично је и са човековим сећањем. Ма колико се сећање умножавало, то је нешто што је прошло, што је заувек нестало и мртво за сва времена: „Сад се његова тишина и студен / пресипају у тебе, / сад си ти он, / сећање те разбија / у мноштво.“ Да је сећање мртво, Вујчић нам још експлицитније саопштава у песми „Посматрање“, која је смештена при самом крају књиге:

Једном су ме, као бомбону,
Извадили из шуштавог целофана
и истопили у сласти али ништа у мени
нису нашли. Тек жудњу за новом слашћу.

Васкрсавање прошлости је само привид, само још већи доказ да је прошлост мртва и да од ње остаје само жудња, само горка сласт празнине, оживљене речима:

Речи ће то претворити у оно што волиш.
Као што у зрну постоји пукотина или танко место
кроз које ће проћи клица пуна снаге
и речи ће се појавити
јер нас њихове мале уши слушају.
Наш глас, оштар као шило,
пробиће тишину
у њиховој мекој дубини.

Кад нестане речи, а нестаће их зато што „речи се троше јер се стално крећу“, нестаће и сећање, оно оживљено на тренутак поново ће умрети и нестати некуд дубоко у нама, да траје негде као невидљиво присуство, али опет мртво.

Распон ове Вујчићеве збирке креће се од афирмације сећања као „новог присуства“, па до песама које смо навели, у којима речи могу накратко да оживе, али ипак недовољно да би живеle стално, већ само повремено, само као „жудња за новом слашћу“, као и од афирмације ћутања као трајања оживљеног сећања, до афирмације језика у песми „Наш језик“. *Сведочење* Николе Вујчића је изванредна књига сећања која би да сведочи ћутањем, а сведочи речима.